

מ ד י נ ת י ש ר א ל
הכנסת

פרוטוקול מס. 66

מישיבת ועדת הכספים, שנתקיימה
ביום ד', י"ב באייר תשי"ב (7.5.52)
בשעה 9.00.

נכחים:

י. גורי - יו"ר
א. כהן
י. רוקח
ח. אריאב
ז. סוזיין
א. ציזלינג
י. בדר
מ. קלמר
ק. לוז
ד. שרי
ש. דיין
א. גניחובסקי
א. הרצפלד

חסרים:

מ. סבה
י. אפרתי

מזמנים:

מר ברגמן - נציב מט ההכנסה
מר גלס - משרד המשפטים
מר בזק - מזכיר

סדר היום:

המשך הדיון בחוק לתיקון פקודת מט ההכנסה -
מט ריווחי הון.

היו"ר י. גורי:

אני פותח את הישיבה.

בש/שב

ז. סוגיית:

נמצא לפני הסכום של נימוקי ד"ר ברגמן ביחס למט ריווחי הון. לפי דבריו, הקלות במס ההכנסה לבעלי הכנסות גבוהות קשורות בתוספת המס על ריווחי הון. פירוש הדבר, שיש לזאת משמעות פוליטית מסוימת, כי מצד אחד רוצים לעשות רושם שנותנים הקלות לבעלי הדרגות הגבוהות, אך מצד שני, כלפי חוץ, כלפי הצבור - מראים שמטילים מס רטרוחי הון שפירושו מס רכוש.

אם המשמעות היא באמת פוליטית, ואין למס זה מטרה פיסקלית, אין טעם להתווכח, כי בכל הנימוקים שלנו נוכיח שההכנסות ממס זה לא תהיינה גדולות, ואולי להיפך, זה עלול להזיק.

כן הסביר ד"ר ברגמן, שההצעה הובאה לפי הצעת טומחה מארצות-הברית. אך למעשה, מס ריווחי הון כזה אינו קיים בארה"ב כדי לדאוג להכנסות גדולות יותר לאוצר, אלא הוא למעשה מקל על משלם המס. משלמי המס הגדולים בארה"ב מחפשים דרך כיצד להפוך רווח רגיל לרווח הון ולשלם עליו רק 25% מס. מקובל שם, לכן, להקים חברות ולפרק אותן, או להקים חברות ולמכור את המניות כדי לזכות ברווח הון ולשלם מס-ריווח הון ולא מס הכנסה רגיל.

אין לי ספק שאם כוונת האוצר היא כנה, ורוצים להתחיל ב-25% ולא להעלות את זאת ל-50% למשל - לא יארך הזמן שד"ר ברגמן יבוא ויטען, שאנשים מיסדיים חברות וכעבור שנתיים מפרקין אותן ואינם משלמים מס-הכנסה, מס-חברות, וכי הם מנצלים את החוק לרעה כדי להסתפק ב-25%. אני חושש שאז ידרוש ד"ר ברגמן להגדיל את המס ל-50%. אם ברצוננו להעתיק שיטה מארץ אחרת - אסור להעתיקה באופן עיוור.

שבח

ד"ר ברגמן שאל: מה הרעש, קיים אצלנו מס/מקרקעין שהקהל התרגל אליו, ובדומה לכן ברצוננו להוסיף מס כזה גם על ציוד וכדומה. ברצוני לשאול אותו: מס שבח מקרקעין בנוי קצת אחרת - לפי דרגות, יש שם הבנה לתודות האינפלציה וכו'. האם גם במס זה יש דבר כזה?

מס שבח המקרקעין לא הצדיק את עצמו גם מבחינת ההכנסה וגם מבחינת האינפלציה. מדוע איפוא יש להוסיף מס-ריווחי הון, שלא יכניס לירות, לא יעזור למלחמה באינפלציה, אלא רק יגרום הנאה פוליטית לחלק אחד מן הצבור, אך לגבי חלק אחר - לגבי משקיעים - זה יגרום נזק. כדאי יותר לנצל את האפשרויות המצויות במס שבח מקרקעין.

בגלל המספר הקטן של טרנזאקציות בניירות-ערך בארץ, לא יהיה לסוג זה חלק גדול בהכנסות מס ריווחי הון, בו בזמן שבאמריקה - ממנה אנו מעתיקים את החוק הזה - רוב ההכנסות מסעיק זה באות מניירות ערך.

במשק שלנו, הנמצא במצב של התפתחות, אין לרוב ההשקעות אופי תמידי; כאשר אדם מחוץ-לארץ משקיע כסף בארץ, הוא משקיע אותו קודם-כל בטרגש, בבית, כדי להבטיח את כספו מהאינפלציה. רק אז הוא מחפש אפשרויות להשקעת הכסף במפעל. מדוע אתה בא להעניש אותו על כך? חלק גדול מן הטרנזאקציות בנכסי דלא-ניידי נעשו בשנים האחרונות על-ידי יהודים מחוץ-לארץ, שהשקיעו את כספם בו כדי להשקיע אותו אחר-כך בתעשייה ובמסחר. מס שבח מקרקעין כבר לוקחים מהם, ומדוע להפחיד אותם יותר? המדינה מעונינת שאנשים ימכרו נכסי דלא-ניידי וישקיעו את הכסף בעסקים פרודוקטיביים, ולמה יש להעניש אותם?

היו"ר י. גורני:

השתמשת בנימוק שבדרך-כלל מקשיבים לו - השמעה על השקעת הון. האם אמרת שמסקייעי הון שמסקייעים אותו ראשית בנכסי-דלא-ניידי, רק על סמך ידיעה כללית, או א"ש לך נתונים לכך?

ז. טרזיב:

אמרתי כבר בוועדת המשנה למס שבח מקרקעין, כי האוצר יכול לבדוק את הדבר בקלות ע"י בדיקת תנועת הלירות הישראליות בחשבונות חסומים. ד"ר ברגמן יוכל לקבל זאת מאחד מפקידיו, כי יש באוצר סטטיסטיקה של חשבונות חסומים.

ח. אריאב:

אם מס ההכנסה יהיה צוקק יותר, ולא כל-כך כבר, תגדל ההכנסה על-ידי גידול היקף הגבייה, ואין לחפש את הגדלת הסכום עקב ההקלות כביכול על-ידי הכנסה בלתי ריאלית מס ריווחי הון. כן אני חושב, שסם ריווחי הון ישתק טרנזאקציות מסוימות, ולא יהיה זה כדאי בהשוואה לתועלת המדומה שחושבים לקבל מס זה. אם רוצים להטיל מס שבח - יש מס שבח מקרקעין שאפשר להכניס בו גם שינויים מסויימים. מבחינה פסיכולוגית, דבר זה לא יפחד את הקהל כהוספת מס חדש.

איני מן המתלהבים מסם שבח מקרקעין, אבל יש בו הגיון מסויים והוא צודד יותר מסם ריווחי הון. אם לרן של ממש או בית עלה, הרי זה לא רק בטובן טפקולטיבי, ויתכן שהמוכר אפילו מפסיד על נכס זה עקב האינפלציה.

י. בדר:

כדי לחקות בענין זה את השטה של ארה"ב, חסר לנו דבר קטן - דולר. הייתי בעד מס זה לו זה היה מס על רווחים; בתנאים שלנו זה היה מס של קרן השואה לדבלאציה.

מס זה יהיה מס נוסף למס שבח מקרקעין, כי ההצעה היא להוריד מן ההכנסה החייבת במס את מס שבח המקרקעין; לא להוריד אותו מן המס אלא מן ההכנסה.

בהטלת מסים אנחנו פועלים לפעמים מתוך פיקציה שהאוצר יצליח באמת לגבות אותם. ביחס למס זה, זה יעביר חלק נוסף של המשק לסטור הבלתי חוקי, כי אז אדם לא ישקיע את הלירות שלו במגרש, אלא בקניית טוברנים, ובוזה יגדיל את הטקטור של השוק השחור, שלדעתי הוא כבר מקיף 50% של ההכנסה הלאומית ואינו משלם מסים.

במצב כזה, כאשר אין קנה-מידה לחישוב ריווחי הון - מטובן מאוד להטיל מס ריווחי הון.

א. כהן:

מס זה הוצע בשעתו כאחד האמצעים למלחמה מגוונת ומודרנת באינפלציה, ולמרות כל הצדדים השליליים בו - היתה סיבה זו של הצעתו מחפה עליהם. בינתיים, זנחה הממשלה את האמצעים האפליטיביים במלחמה באינפלציה, ביצעה ניתוח כדי ליצור מצב מפלציוני במדינה, ובמצב כזה מתלבטים הצדדים השליליים שבמס והם עלולים להכות את עצם התכנית הכלכלית.

אחת הטטרות של מצב אינפלציוני כזה, הוא * ליצור ליקוידיות על-ידי ליקוידיות של נכסים. את מס ריווחי הון מסלם המחיר עצמו, וזה יגרום לעליית המחיר שימש עיכוב בדרך לליקוידציה.

בשלב קפיטליסטי גבוה מאוד, כמו באמריקה, יש למס זה פונקציות רבות. אך אצלנו אין עוד מצב של התהוות רצינית של הון ואין אנו צריכים להשתמש באמצעים שנולדו על-ידי התפתחות קפיטליסטית גבוהה ניצובה מאוד.

בש/שב

מס זה יוכל לבוא אצלם לאחר תצוה רצינית של הפוטנציאל של מס ההכנסה, שהוא המס הצודק באופן יחסי והמתקבל ביותר על הדעת, וישנה שכנה גדולה - צבור המעטו הבינוני - שאינו משלם אפילו מס הכנסה על 20% מהכנסתו השוטפת.

מדינה הרוצה למשוך הון מרחכה להמנע מיציאת לחץ נוסף על ההון. אדם גדול בציונות ובכלכלה, אופנהיימר, קבע את החוק, שהון הוא כמו מים - בורח ממקומות גבוהים למקומות נמוכים; אם רוצים למשוך הון צריכים ליצור מצב של לחץ נמשך ולא גבוה.

על מה צריך להיות מוטל מס ריווחי הון? על ציוד ומכונות. למעשה, רוב קניות הציוד נעשות בעיקר מחוץ-לארץ, בעזרת המטלה, אשדאי, מילווה וכו', וציוד אינו מהווה נושא לטרנזאקציות בקנה-מידה רצינית. נשאר, שמס זה יחול בעיקר על מכונות, ואם כך הדבר - אפשר להטיל מס מיוחד על מכירת מכונות, ולא לקרוא לזה מס ריווחי הון.

אני מתייחס בדרך-כלל בחשד לנימוק של המשקיעים, כי נימוק זה מנוצל על-ידי חוגים שונים בארץ כדי להתעשר, אבל בעיני זה אני מתייחס ברצינות לנימוק זה.

א. ציולינג:

בקשר לטקטיסטיקה שביקש סוזיב, על אנשים המביאים הון מחוץ-לארץ ומשקיעים אותו בנכסים, בייתי מעוניין גם לקבל טקטיסטיקה, כמה הון של משקיעים קטנים, שזה היה כל חסכוניותיהם למען רכוש נכס לביתם הם, הלך לאיבוד לכיסם של אנשים שרכשו מקרקעין והתעשרו מהם?

הייתי מוכן ללכת בדרכים מרחיקות לכת מהמטלה על-מנת להנות אנשים שימסרו לידה לזמן ארוך דולארים, כסף להשקעות, או שמקיימים מפעלים במקומות של פיתוח. הייתי מוכן לתת להם הנחות, רווח גדול יותר ולבטוח להם שלא יגעו בכספם. אבל המצב בארץ אינו כזה: החלק המכריע של ההון המושקע בארץ באמצעות לאומיים.

ההתעשרות בארץ אינה פרט של יוזמה וייצור, כי-אם תוצאה של מלחמת שחרור ושל עליית יהודים. עליית המחירים היא לא-רק אינפלציונית. שמעתי שמחיר דונם ברחוב אלנבי בתל-אביב הוא עכשיו לפחות רבע מליון לירות. האם מחיר זה מתאים לירידת ערך הכסף? מחיר זה הוא בעיקר תוצאה של הצטופפות מאות אלפי יהודים שהעם היהודי הביא אותם ופנשים מעטים טתעשרים על חשבון זה. האם אסור לקחת מהם?

אני בעד טעיפים מרחיקי לכת יותר מאשר החוק הזה ש לא שבח מקרקעין אשר נמכרים, כי-אם מס עליית ערך.

היו"ר י. גורי:

מטרת חוק זה היא כפולה: יש בה מטרה פסקלית. יתכן שבשנה הראשונה ההכנסה תהיה מועטת, אך יתען שהיא את גדל בעתיד. המטרה השנייה אינה פחות חשובה - מטרה חברתית-מוסרית, לשכנע חלק גדול מאזרחי המדינה, שלא רק הם בלבד נושאים בעול המסים.

אנו זקוקים להשקעות הון, ובעיני יש לעניין זה חשיבות רבה. יש לנו מלחמה עם הון פרזיטי, שבמידה שאפשר להלחם בו על-ידי הטלת מסים כבדים - צריך לעשות זאת, אך אנו רוצים לעודד בכל הדרכים את ההון היוצר.

כ-75% של ההשקעות נעשו באמצעות מרכז ההשקעות והשקעות אלו לא עברו את השלב של קניית נכסים לפני ההשקעה במפעלים. אבל במידה שיתברר שיש באטת מצב כזה, אני חשב שנצטרך להכניס תקון, שאין להכביד על הון מסוג זה.

נש/שב

ז. סווייב:

האם תהיה מוכן שתיקון מעין זה יחול גם לגבי בעל נכס בארץ שרוצה להפוך אותו להון

פרודוקטיבי?

היו"ר י. גורי:

איני מבדיל בדרך-כלל בין משקיעי הון מחוץ-לארץ ובארץ.

ק. לונ:

נימוק אחד של מתנגדי החוק היה, שחוק זה יביא תוצאה בלתי רצויה בשטח השקעת ההון מחוץ-לארץ. כפי שאמר גורי, אפשר למצוא לכך דרך, כפי שמצאנו דרך להקל על העולה בענין מס ההכנסה. אפשר גם למצוא דרך שתאפשר לממשלה לתת פטור מס-ריוחי הון להון בארץ במקרה של השקעת פרודוקטיבית. כל זה אינו פותר את השאלה לגופה, שאנו חיים במציאות המונית של מכירת נכסים לשם רווח.

מתנגדי החוק טוענים את דעתם גם בנימוקים של צדק. ברצוני לשאול: אינפלציה היא צורה סויימת של מס, ובעקבות האינפלציה הפסידו המונים חלק מכספם בעלי היכולת מצאו אפשרות להציל את כספם על-ידי השקעה בנכסים. מדוע לא יוטל עליהם איפוא מס של 25%, כאשר טרביית האוכלוסיה הפסידה הרבה יותר מ-25%?

נימוק אחר היה, שאין לזאת עת-פיקולי. אם כך הדבר, מדוע אתם חש פחדים ממנו?

אם מישהו מוכר נכס ומשקיע את הכסף בנכס דומה - לא יחול עליו מס ריוחי הון. יכולה לבוא גם הצעה, שיש לנות לפטור במקרה שמשקיעים את הכסף באותה שנה בנכס אחר. המס בא רק במקרה של מכירה במזומנים ואי-השקעה. אם כך הדבר, אין זה נוגד את המדיניות הכלכלית החדשה.

ש. דיין:

אני מבדיל בין שני סוגים של משקיעי הון: ישנם משקיעי הון הבונים מפעל בארץ מתוך כוונה רצינית להתקיים פמנו שנים רבות. אך אנו עדים גם לסוג שני של הון - שנגדו מכוון מס זה - המייסד בית-חרושת על-מנת למכור אתהו מיד.

י. רוקח:

חבר הכנסת לוז אמר, כי הממשלה כבר תקבע את הדרך כיצד להקל על משקיעי ההון. אני חושב שאסור להשאיר דברים כאלה פתוחים, ושה צריך למצוא את ביטוינו בחוק.

לדעתי יש לעודד השקעות באופן ישיר לא פחות מאשר השקעות דרך מרכז ההשקעות, כי להשקעות פרטיות כאלו אין אותן הדרישות המרובות שיש למשקיעים דרך מרכז ההשקעות, של הוצאת 10% מהרווחים במטבע זר וכו'.

ברצוני להעיר דבר נוסף: בתקופה הקצרה של 4 שנים הרבינו בתחוקת מסים שאין כדוגמתה. כדאי היה שהאוצר יגיע לאיזו שהיא שטחיות בנוגע למסים.

א. כהן:

ברצוני לשאול את ד"ר ברגמן: אם מכרתי 6 נולים מתוך 10 שברשותי כדי לשלם את מסי היתר על המלאי, האם יהיה זה אז פטור ממס?

שאלה שניה: האם תסכים שהחישוב יהיה לא לפי המחיר הנומינלי של הקניה, אלא בהתאמה לשערים החדשים?

ז. סווייב:

אם ינכו את מס שבח מקרקעין ממס ריוחי ההון, האם אין ד"ר ברגמן חושב שמבטלים בזאת לגמרי את כל ההסלות שניתנו במס שבח מקרקעין במשך לתקופת הזמן ואחרי ההסלות?

בש/שב

מר ברגטון:

סעיף 10(א) מאפשר לשר האוצר לתת הקלות. אם יוצע לציין את ההקלות בחוק עצמו, בודאי לא נתנגד. אבל חשבנו שמאחר שאין אנו יודעים עכשיו לציין כיצד העניינים יתפתחו בדיוק, קל יותר לעשות את ההקלות אד-הוק בתקנות, ולא בצורה התחיקתית הכבדה.

ביחס לציון, נעשים היום דברים שאין לתארם: המדינה מקבלת טילווה מאטריות ומאפשרת לטישהו לקנות צינור, וקורה שאדם זה סוכר את ציודו הישן במחיר גבוה יותר מאשר עולה לו החדש. האם אין הוא חייב במס על כך?

הכוונה היא לבצע את החוק כפי שהוא כתוב, אך בתחילה הוא יחול על דברים מסויימים הרשומים ואפשר להשיג אותם כדוגמת מכונות, מקרקעין וציוד עסקי.

מר דוקח טוען תמיד, שיש להגדיל את המסים על טרנזאקציות קפיטליסטיות. היתה תביעה להגדיל את מס השבח ב-20% לטובת העיריות, ואת מס ההעברה בטאבו ב-45% לטובת העיריות. בעיני אינן הבדל אם הכסף הולך לאוצר או לעיריות; זוהי קופה אחת, זהו אותו משלם המסים ואתה המדינה. אך אנני חושב שסמט על ההעברה בטאבו הוא יותר כבד ופחות גמיש מאשר מס על רווח.

אין אנו חופשיים לעשות את אשר אנו רוצים. אם אנו מקבלים הענקות מחוץ-לארץ, אנו צריכים גם להטיל מסים כבדים, ונאנשי תכנית מדשל אמרו זאת לכל הארצות. זה כרוך; אמריקאים אשר משלמים מס על ריווחי הון לא יסבלו שאנו נקל על המסים.

המדינה לא תוכל להמשיך בלי חוק שיתן פיצוי לאלה שהפקידו את הסכונותיהם ומקבלים עכשיו נזיר ששחיו הוא 15% או 20%.

ביחס לשאלה של א.כהן, ביחס לנזולים, נדמה לי שהוא יצטרך לשלם מס, אלא אם הוא ישקיע את הכסף מחדש. כן נדמה לי שלפי הצעת החוק אין לוקחים בחשבון את השערים החדשים, כי זוהי שאלה מסובכת.

ביחס לשאלת סוזייב, אנני חושב שלאחר קבלת החוק הזה, נצטרך להציע תיקונים במס השבח, אבל אינני חושב שכבר פג תוקפו של מס זה. יהודי הסוכר היום בית כדי להשקיע את הכסף, הוא משוחרר מס ריווחי הון, אבל הוא יהיה חייב במס שבח מקרקעין, כי אם הוא סוכר בית בתל-אביב הוא אינו נהנה רק בגלל האינפלציה, אלא גם בגלל עבודתה של עיריית תל-אביב.

היו"ר י. גורי:

היה רצוי שמצד האוצר תבואנה הצעות תיקונים בחוק זה ביחס להשקעות פרודוקטיביות. אף אצא אצא אם האוצר סבור שהוא צריך להכניס תיקונים בהצעתו לרגל התכנית הכלכלית החדשה, עליו להגישן לנו לפני ההצבעות שתערכנה בשבוע הבא.

לפי בקשת הרמט"ל, קיימתי פגישה עם משלחת מטעם הצבא בראשות אלוף שוקן, ראש אכ"א, שהציגה תביעות שונות שנוסחו גם במכתב ובתזכיר, ביחס לתשלום מס ההכנסה על-ידי אנשי צבא-הקבע. ועדת המטנה תקיים פגישה עם המשלחת ביום ב' ב-2.30.

י. דוקח:

סעיף תוספת מס ההכנסה לעיריות נמצא בסוף סדר היום של המליאה, ובינתיים העיריות מוכניסות כבר סכומים לתקציביהן מסעיף זה. אנני מציע ליושב-ראש לבוא בוקרים עם הנשיאות כדי שתתן עדיפות לסעיף זה בשבוע הבא.

כש/טב

אני גם מבקש בשם ועדת הכספים להקדים גם את הדיון על חוק מס הטותרות.

היו"ר י. גורי:

קיימנו בזמנה ישיבה עם באי-כוח חברת-החשמל ומרוילנצ'וק. חברי הוועדה הציגו שאלות וביקשו חומר. הדבר הובטח לנו, ואני מבקש כי החומר יומצא לנו.

א. ציטלינג:

הישיבה סגורה.

היו"ר י. גורי:

הישיבה ננעלה ב-12.00.